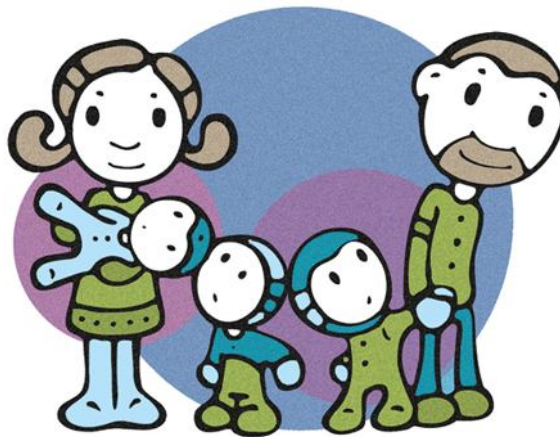

VERTAISRYHMÄTOIMINNAN KOORDINOINTIHANKE 2009 - 2010

Loppuraportti 21.10.2010
Vertaisryhmätoiminnan koordinaattori
Katja Isoaho

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITON
Pohjois-Karjalan piiri

SISÄLTÖ

1 VERTAISRYHMÄTOIMINNAN TAUSTAA	1
2 KESKEISET SAAVUTETUT TULOKSET JA MALLIT	3
2.1 Osahankkeen arvioinnista	3
2.2 Vertaisryhmätoiminnan koordinoinnin malli	6
2.3 Vertaisryhmänohjaajien koulutus	7
2.4 Mistä tietoa vertaisryhmistä?	9
3 LOPUKSI	10
LIITTEET	11

1 VERTAISRYHMÄTOIMINNAN TAUSTAA

Itä- ja Keski-Suomen lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishankkeessa ehkäisevien ja kohdennettujen vertaistuen muotojen kehittämisen tavoitteena oli tukea lasten tervettä kasvua ja kehitystä sekä vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Vertaistuen eri muodoilla edistetään lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta ja voimaantumista sekä ehkäistään ongelmien syvenemistä ja syrjäytymistä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton yhtenä valtakunnallisena painopistealueena on myös vertaisryhmätoiminnan kehittäminen. Mallia ryhmätoiminnan koordinoinnista on kehitetty Pohjois-Karjalassa MLL:n Pohjois-Karjalan piirin hallinnoimassa Riepu-projektissa vuodesta 2004 alkaen.

Vertaisryhmätoiminnan koordinoitihanke kuului osahankkeena Itä- ja Keski-Suomen lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishankkeeseen, jota hallinnoi Jyväskylän kaupunki. Pohjois-Karjalasta hankkeessa oli mukana Iloanta, Joensuu, Kontiolahti, Liperi, Outokumpu ja Polvijärvi. Osahankkeen toteutti MLL:n Pohjois-Karjalan piiri, jolla oli kumppanuussopimus Joensuun kaupungin kanssa. MLL:n Pohjois-Karjalan piiri palkkasi yhden työntekijän vertaisryhmätoiminnan koordinaattoriksi. Hanke alkoi 17.3 ja päättyi 31.10.2010.

Vertaisryhmätoiminnan koordinoitihankkeen tarkoituksena oli koordinoida hankekuntien, kolmannen sektorin ja yksityisten toimijoiden välistä lapsiperhepalvelujen ryhmätoimintaa.

Osahankkeen tavoitteina oli:

- o Lapsiperheiden hyvinvoinnin lisääntyminen ryhmätoiminnan avulla
- o Ryhmätoiminnasta ja ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta saadun kokemuksen ja osaamisen leviäminen
- o Ryhmätoiminnan mallin vakiintuminen kolmannen sektorin ja kuntien yhteiseksi perheiden ja lasten hyvinvointia tukevaksi ennaltaehkäiseväksi työmuodoksi ja kumppanuudeksi.

Järjestöbarometrin (2007) mukaan Suomessa vertaisryhmiin osallistuu noin 250 000 ihmistä. Norja ja Tanska ovat olleet pohjoismaisia esikuvia vertaisryhmätoiminnan kehittäjinä ja näissä maissa on ilmennyt myös suurta poliittista tahtoa rakentaa vertaisryhmätoimintaa ja kehittää niitä koko kansan helppopääsyiseksi tueksi. Työ on nähty kansanterveyttä edistävänä työnä. Yhdysvalloissa erilaisiin ryhmiin osallistuu kolmesta neljään prosenttia ihmisistä ja Pohjoismaissa noin yksi prosentti. Pohjoismaissa, muualla Euroopassa ja Yhdys-

valloissa tyypillinen vertaisryhmätoimintojen organisointitapa on vertaisryhmätalojen perustaminen. Näiden infopisteiden tehtävänä on palvella vertaisohjaajia ja ryhmiä, edistää ryhmien käynnistymistä tiedottamalla ja ohjaamalla ihmisiä sopiviin ryhmiin sekä uusia ryhmiä käynnistämällä. Lisäksi näissä keskuksissa koulutetaan ja ohjataan yhteyshenkilöitä, tehdään tutkimustyötä ja tuotetaan uutta tietoa (ks. Versova hankkeen internetsivut <http://www.versova.fi>). Esimerkkinä vertaisryhmätalosta on vuonna 1982 perustettu Self Help Nottingham vertaistuen keskus, joka tukee ja kehittää vertaisryhmätoimintaa, tiedottaa vertaisryhmätoiminnasta mm. kokoamalla vuosittain ilmestyvän luettelon ryhmien yhteystiedoista, kouluttaa, tarjoaa käytännön tukea, vaikuttaa sekä toimii välittäjinä eri toimijoiden välillä (ks. <http://www.selfhelp.org.uk/>). Marianne Nylund (2005) toteaa toimittamassaan teoksessa Vapaaehtoistoiminta – anti, arvot ja osallisuus, että Suomessa on aika ajoin keskusteltu samantyyppisten keskustusten perustamisesta, mutta niitä ei ole nähty ainakaan vielä tarpeellisina.

Susanna Hyväri (2005) hahmottelee vertaistoiminnan vakiintumisen visioita artikkelissa Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet (ks. www.versova.fi). Hyvärilän mukaan ammatillisten toimijoiden tehtävänä voisi olla toimintaedellytysten luominen ryhmätoiminnoille. Ammatilainen voi toimia vertaisryhmätoiminnassa monessa eri roolissa:

1. Ammatilainen voisi toimia vertaisryhmän kummina, joka voisi tarjota kokoontumistiloja, kopioida ja postittaa kirjeitä tai sähköpostia. Vertaisryhmäkummi voisi tarjota myös koulutusta omalta alaltaan.
2. Ammatilainen voisi olla konsultti, joka auttaa ryhmää ongelmien ratkaisussa tai toimii työnohjaajana vertaisohjaajalle. Hän voisi myös vieraila ryhmässä.
3. Ammatilainen voisi olla neuvonantaja, joka auttaa ihmisiä löytämään sopivia ryhmiä ja kertoo vertaisryhmän merkityksestä tai opastaa uuden ryhmän perustamisessa. Sama ihminen voi toimia tietysti kaikissa näissä rooleissa.
4. Vertaisryhmä voi olla myös ammatillisesti ohjattu, jossa ryhmänohjaajalla (terapeutilla) on vastuu ryhmän toiminnasta . Ammatilainen voi hyötyä niistä eduista, mitä vertaisuus ryhmäläisten välillä luo. Lasten vertaistukiryhmät ovat myös aina ammatillisesti ohjattuja.
5. Nykyaikainen tietotekniikka mahdollistaa erinomaisesti vertaisuuteen perustuvat nettikeskusteluryhmät. Näissä ammatilainen voi olla luomassa keskustelualustoja ja ohjaamassa keskustelua.

2 KESKEISET SAAVUTETUT TULOKSET JA MALLIT

Osahankkeen hankesuunnitelman tavoitteet aikataulutettiin ja konkretisoitiin toimintasuunnitelmaksi, joka jakautui kartoitus- ja selvitysvaiheeseen, vertaisryhmätoiminnan koordinoituvaiheeseen, tiedottamiseen, arviointiin ja yhteistyöhön sekä lopettamisvaiheeseen. Toimintasuunnitelmaa lähdettiin toteuttamaan seuraavilla toimenpiteillä.

1. Vertaisryhmänohjaajien tukeminen
2. Vertaisryhmänohjaajakoulutuksen järjestäminen
3. Tiedon koonti vertaisryhmistä
4. Verkostoyhteistyö
5. Arviointi ja lopettaminen

2.1 Osahankkeen arvioinnista

Osahankkeelle tehtiin hankkeen alussa arviointisuunnitelma, jota toteutettiin hankkeen aikana. Tärkeimmät arviointikysymykset olivat:

Miten ryhmätoiminnan koordinoitumalli toteutuu?

Tarvitaanko vertaisryhmätoiminnan koordinoitua? Minkälaista?

Määrällinen arviointi tehtiin excel-taulukko seurannalla, jossa seurattiin seuraavia tekijöitä: sidosryhmäyhteistyö, verkostoituminen, projektiorganisaatiotapaamiset, tiedottaminen sekä ryhmätoiminta. Ryhmätoimintaa seurattiin myös tarkemmalla taulukoinnilla. (ks. Taulukko 1.)

Taulukko 1 Vertaisryhmätoiminnan koordinoitihankkeen seuranta

VERTAISRYHMÄTOIMINTA	2009			2010		
	16.3.-31.5.	1.6.-31.8.	1.9.-31.12.	1.1.-31.3.	1.4.-30.6.	1.7.-31.10.
hankkeen esittely	4	4	6		2	
sidosryhmäyhteistyö	5	6	16	7	6	2
verkostoituminen	2	3	4		1	5
projektiorganisaatio	9	5	11	11	13	5
tiedottaminen (hankkeen esitteen jako, ajankohtaiset asiat ja mediaosumat)	30	1	25	2	1	20
muuta	4		5	3	1	
ryhmätoiminnan koordinointi	25	50	83	64	43	20
	79	69	150	87	67	52
Ryhmätoiminnan koordinointi						
	2009			2010		
KARTOITUS JA SELVITYS	16.3.-31.5.	1.6.-31.8.	1.9.-31.12.	1.1.-31.3.	1.4.-30.6.	1.7.-31.10.
toiveiden ja tarpeiden kartoitus	3	4		1		
selvityksen teko			1			2
KÄYNNISTÄMISVAIHE						
suunnittelupalaveri	3	8	7		1	
neuvonta ja ohjaus	1	1	3	2	8	
tilojen etsiminen	2	1	4			
Tiedottaminen						
esite (ryhmän esitteen levittäminen toimijalle = esim. päiväkodit (=1), ensikoti (=1), jelli (1) ja Heili (=1))	6	25	26	10		9
esitteen teko (ryhmän lkm)	1	1	2		1	
ilmoittautuminen koordinaattorille		1	2	2		1
kysytty ohjaajaksi tai työpariksi	3	4	3	2		
ohjaaja (työpari) löydetty	1		1			
RYHMÄTOIMINTA						
materiaali (lainaksi, tilattu)	1	2	3	3		
materiaaleihin tukea €						1
tarjoilut €			1		1	
lastenhoito €		1	1	1		
hankittu asiantuntija			1	2		
muu tuki (neuvonta, käynti ryhmässä)			1	5		1
matkakulut €			1			
LOPETUSVAIHE, ARVIOINTI						
ryhmien palaute (palaute saatu/hlö)			2			
Bikva (haastateltavien määrät)			7	3		3
ryhmänohjaajien palaute (hlö)			2	1	10	
KOULUTUS JA TUKEMINEN						
koulutus toteutunut (päiviä)				4	2	
koulutukseen osallistuneet (hlö)				11	10	
seminaari						1
suunnittelupalaverit			2	3	1	1
ryhmätyönohjaus (kertoja)				2	1	
osallistujat				5	3	
virikistystapaamiset (suunniteltu)			2	2		
virikistystapaamiset (toteutunut)			1			
MUUTA						

yhteistyöpyyntö					2	
toive/kysely ryhmästä	1	1	6	2	1	
ilmoitettu alkavasta/toimivasta ryhmästä	2	1	1	1		
RYHMIEN MÄÄRÄ						
yhteistyö ei käynnistynyt	1					
ryhmä ei käynnistynyt			1			1
keskeytyneet ryhmät			1			
toteutuneet ryhmät			3	6	2	
tiedotusvälineet (mediaosumat)			1	2		
	25	50	84	66	43	20

Laadullinen arviointi toteutettiin BIKVA-mallin mukaisella arvioinnilla PKSSK:n Perhohankkeen kanssa yhteistyöllä järjestetystä vertaistukiryhmästä. BIKVA -arvioinnista on tehty erillinen raportti nimellä *BIKVA -arviointi psyykkisesti oireilevien lasten vanhempien vertaistukiryhmästä*. Raportti on luettavissa www-osoitteessa: <http://www2.mll.fi/piirit/pohjois-karjala/projektit/>. BIKVA-malli toteutettiin neljässä vaiheessa ryhmähaastatteluilla. Arviointimallin mukaisesti haastateltiin suullisesti ryhmän jäseniä (5), ryhmänohjaajia (2) ja hallintojohtajia (3). Poliittisia päättäjiä (3) haastateltiin sähköpostitse. Haastattelut aloitettiin joulukuussa 2009. Viimeiset sähköpostivastaukset saatiin syyskuussa 2010. Kaikki suulliset haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Edellisen tason vastauksista poimittiin teemat kullekin seuraavalle tasolle sen periaatteen mukaan, mihin vastaajat voivat vaikuttaa.

Ryhmän jäseniltä kysyttiin, mitä pidit myönteisenä ja mitä pidit kielteisenä vertaistukiryhmässä. Ryhmän jäsenten haastattelun perusteella ryhmänohjaajille esitettiin palaute ja kysyttiin, mikä on käsityksesi ryhmänohjaajana, mihin tämä palaute perustuu. Ryhmänohjaajilta kysyttiin kommentit ryhmän jäsenten haastattelun pohjalta luotuihin teemoihin:

ryhmän sisältö, teemat ja ryhmäprosessi
 asiantuntijuus ja asiantuntijuuden hankkiminen
 tiedon saanti ja viranomaisyhteistyö
 ryhmän jatkuminen

Hallintojohtolta kysyttiin vastaavalla tavalla kommentit ryhmänohjaajien haastattelun pohjalta nousseisiin teemoihin:

yhteistyö
 tiedon saanti
 auttamisjärjestelmä
 ryhmänohjaajien osaaminen

Poliittisilta päättäjiltä kysyttiin seuraavat kysymykset:

Mitä sinulle poliittisena päättäjänä merkitsee

yhteistyö julkisen ja kolmannen sektorin välillä?

työn uudelleenorganisointi (resurssit, rakenteet, rahoitus ja roolit)?

lapsen, nuoren ja perheen hyvinvointi?

2.2 Vertaisryhmätoiminnan koordinoinnin malli

Vertaisryhmätoiminnan koordinoitihankkeessa koordinoitiin keskitetysti ja ammatillisesti lapsiperheille suunnattua vertaisryhmätoimintaa. Koordinaattorin tehtävinä oli tarjota tukea ja ohjausta Joensuun seudun kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten toimijoiden järjestämään vertaisryhmätoimintaan. Vapaaehtoisesti ja ammatillisesti toimivat vertaisryhmänohjaajat toteuttivat vertaisryhmätoimintaa.

Hankkeen aikana tuettiin 11 vertaistukiryhmän järjestämistä (ks. LIITE 1). Vertaisryhmätoiminnan koordinoinnin seurannassa nousi esiin seuraavat tukivaiheet: 1) käynnistämisen vaihe, 2) ryhmätoiminnan vaihe, 3) lopetus- ja arviointivaihe sekä 4) koulutus- ja tukemisen vaihe.

Käynnistämisen vaiheeseen kuului neuvonta ja ohjaus esim. ryhmän aloittamisesta, suunnittelupalaverien järjestäminen tai niihin osallistuminen, tilojen etsiminen, esitteen tekeminen, ryhmästä tiedottaminen, ilmoittautumisten vastaanottaminen ja työparin etsiminen. **Ryhmätoiminnan vaiheeseen** kuului materiaalien hankkiminen, lastenhoidon järjestäminen, tarjoilujen ja matkakulujen maksaminen, asiantuntijan hankkiminen ryhmään sekä neuvonta ja ohjaus. **Lopetus- ja arviointivaiheeseen** kuului neuvonta palautemenetelmistä, palautteen kerääminen ryhmiin osallistuneilta ja ryhmän ohjaajilta sekä bikva-arvioinnin tekeminen yhdelle ryhmälle. **Koulutus- ja tukivaiheeseen** kuului vertaisryhmänohjaajien koulutuksen, lisäkoulutuksen ja vertaisryhmänohjaajien ryhmätyöohjauksen järjestäminen. **Muihin toimintoihin** sisältyi toiveita erilaisten ryhmien aloittamisesta, sidosryhmäyhteistyöhön liittyviä yhteistyöpyyntöjä sekä ilmoituksia alkavista tai olemassa olevista ryhmistä ja ryhmänohjaajista. *Seurannan perusteella ryhmänohjaajien suurimpina tarpeina olivat käynnistämisen vaiheeseen kuuluvat **suunnittelu, neuvonta ja ohjaus, ryhmän markkinointi, työparin etsiminen ja tilojen hankkiminen.*** Ryhmätoiminnan vaiheessa eniten tukea kysyttiin **materiaalin hankintaan** (materiaalin tilaus tai lainaus). Rahallisesti

ryhmien toimintaa tuettiin harkinnanvaraisesti (lastenhoito, materiaalit, tilavuokrat, tarjoilut ja matkakulut). Liitteessä 2 on kuvattu *vertaisryhmätoiminnan koordinoinnin malli*.

Osahankkeen aikana toteutuneet vertaisryhmät koostuivat monenlaisesta yhteistyöstä. Esimerkiksi pienten lasten yksinhuoltajaäitien kahden eri ryhmän järjestämiseen osallistui Joensuun NNKY tarjoiluilla ja tilalla ja osahanke rahoitti lastenhoidon. Psykkisesti oireilevien vanhempien vertaistukiryhmän järjestämisessä oli mukana Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri (tilat) ja Lapset ja perheet KASTE -hankkeet (osahankkeen koordinaattorin työ ja PKSSK:n Perhohankeelta tarjoilut) sekä Kotikartanoyhdistys (toisen ohjaajan työpanos). Toinen ohjaaja oli vapaaehtoinen ammattilainen. Ko. ryhmän BIKVA -arvioinnissa ryhmänohjaajat toteavatkin järjestelyistä:

Meillä oli talous ja tausta kunnossa. Ilman rahaa tätä ei voi mitenkään toteuttaa, vaikka tekisi ihan vapaaehtoistyönä, rahaa tarvitaan tiloihin ja tarjottaviin.

2.3 Vertaisryhmänohjaajien koulutus

Osahankkeen koordinaattori osallistui MLL:n järjestämään vertaisryhmän ohjaajien kouluttajakoulutukseen ajalla 28.10.2009 – 17.5.2010. Kouluttajakoulutukseen sisältyi kuusi koulutuspäivää. Kouluttajakoulutuksen aikana koulutettiin omalla alueella toisen kouluttajan kanssa vertaisryhmänohjaajia. Vertaisryhmänohjaajien koulutus järjestettiin 9.1.-22.5.2010. Koulutuksen järjestäjinä toimivat vertaisryhmätoiminnan koordinointihanke, MLL:n Pohjois-Karjalan piiri ja OK-opintokeskus. Koulutus sisälsi kuusi lähiopetuspäivää.

Koulutuksen lähtökohtana oli vertaisryhmien ja niiden ohjaamiseen liittyvien käsitteiden ja teemojen, menetelmien ja käytäntöjen monipuolinen tarkastelu. Tavoitteena oli, että osallistujat sisäistävät peruskäsitykset vertaisryhmistä, niiden merkityksestä ja vertaisryhmien ohjauksesta eli saavat valmiudet toimia vertaisryhmän ohjaajana. Aiemmat ja koulutuksen aikana kertyvät vertaisryhmäkokemukset sekä niihin liittyvien kysymysten tarkastelu oli osa koulutuskokonaisuutta, jonka oppimisteoria perustui konstruktivistiseen oppimisteoriaan.

Koulutuskokonaisuus sisälsi orientaatiotehtävän, lähiopetuspäivät, vähintään viiden kerran vertaisryhmän ohjaamisen päiväkirjoineen ja välitehtävät. Koulutuspäivien sisältö oli seuraavanlainen:

Ensimmäinen päivä: teemana ryhmäytyminen ja tutustuminen sekä vertaisryhmän käsite.

Toinen päivä: teemana ideasta suunnitteluun ja ryhmän aloittamisesta.

Kolmas päivä: teemana ryhmän kehitysvaiheet ja vuorovaikutuksesta.

Neljäs päivä: teemana ryhmän kehitysvaiheet ja ryhmädynamiikka.

Viides päivä: teemana arviointi ja palaute sekä ryhmän lopetusvaihe.

Kuudes päivä: koulutuksen päättäminen.

Koulutukseen osallistui kymmenen opiskelijaa, jotka ohjasivat osana koulutustaan kahdeksan vertaisryhmää eri puolilla Pohjois-Karjalaa. Vertaisryhmiin osallistui yhteensä 65 henkilöä (ks. LIITE 1). Koulutuksen aikana opiskelijoille järjestettiin vertaisryhmäohjaamisen tueksi kolme työnohjauksellista ryhmätapaamista. Koulutuksen aikana kerättiin välipalaute (ks. LIITE 3) ja loppupalaute.

Päättäjäispäivänä kerätty loppupalaute sisälsi erilaisia oppimiskokemuksia ja kehittämisehdotuksia seuraaville koulutuksille:

Opin itsestäni...

että on ilo huomata oppivansa koko ajan enemmän ja enemmän

että uskallan ja pystyn enempään mitä luulin

että on hyvä olla välillä nöyrä ja uudelle avoin

että osaan = itseluottamus

että minusta voi vielä tulla riittävän hyvä ryhmäohjaaja

Parasta oli...

ryhmähenki, uuden oppiminen

kehittyminen, rohkeuden saaminen yrittämiseen

uudet näkökulmat

keskustelut, harjoitukset

prosessi, matkan aikana tapahtunut itsereflektio

Olisin halunnut enemmän...

sellaisia harjoituksia, joissa oppisi konkreettisia ryhmäohjaustaitoja, esim. toiminnallisten harjoitusten vetäminen

olla paikalla

menetelmiä

kokoontumiskertoja
aikaa teoriaan, pohtimiseen
konkreettisia harjoituksia
aikaa keskittyä ryhmänohjaajan koulutukseen

Opin, että...

oma persoona saa näkyä ryhmän ohjauksessa
aina löytyy uutta opittavaa, koskaan ei ole valmis
maailma on täynnä asioita, joita voi hyödyntää myös ryhmänohjauksessa
vertaistuessa on voimaa
muutos tapahtuu ajan kanssa
aina voi oppia uutta ja uskaltaa, voi muuttaa käsityksiään

2.4 Mistä löytyisi tietoa vertaisryhmistä?

Hankkeen aikana eri tahoilta toivottiin tietoa vertaisryhmistä; mitä järjestetään, kuka järjestää, kenelle, milloin ja missä. Tiedon koettiin olevan hajallaan. Tämä asia nousi esille niin kartoitusvaiheessa kuntakäynneillä työntekijöiden kuin arviointivaiheessa BIKVA -arvioinnissa ryhmän jäsenten mielipiteenä. Hankkeessa koottiin tietoa vertaisryhmistä ja käynnistettiin yhteistyö Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistyksen JELLI -järjestötietopalvelun kanssa. Hankkeessa koottua tietoa vertaisryhmistä on hyödynnetty Jellissä. Järjestötietopalveluun www.jelli.fi ollaan luomassa alkuvuoden 2011 aikana uusi vertaistoimintaosio, jossa on vertaisryhmätietojen lisäksi mm. vertaisryhmän käynnistämiseen ja ohjaamiseen sekä koulutukseen liittyvää materiaalia ja tietoa.

BIKVA -arvioinnin prosessin aikana hallintojohdon haastattelussa nousi esille verkostoyhteistyö ja sen tiivistäminen: Olisi hyvä selvittää ja tietää, mitä kukin taho tekee ja, mitä voimavaroja on olemassa ja voiko rahoitusta saada jostakin muualta. Koettiin, ettei mikään taho pärjää yksin - yhdistämällä voimavaroja saadaan enemmän aikaan.

Saadaksemme hyvin toimivat palvelut ja palveluketjun tarvitaan todella yhteistyötä. Toiminta ei voi perustua vain vapaaehtoisuuteen - rahaa tarvitaan tässäkin toiminnassa. Kuka lopulta huolehtii toiminnasta, jos ei ole selkeää vastuutahoa?

Osahankkeen aikana kutsuttiinkin koolle lapsiperheiden kanssa toimivia vertaistoimijoita. Ensimmäinen vertaisverkoston tapaaminen oli keväällä 2010. Tapaamisen aiheena oli foorumin järjestäminen syksyllä 2010 eri tahojen vertaistoimijoille, jotta nämä verkostoituisivat keskenään; tutustuvat toisiinsa ja tieto eri toimijoiden toiminnoista leviäisi. Verkosto suunnitteli vertaisfoorumin ja hankekoordinaattori huolehti järjestelyistä. Vertaisverkko jatkaa toimintaansa verkostopalaverissa syksyllä 2010 sovittu mukaisesti myös hankkeen päät-

tymisen jälkeen. Vertaisverkon toimintaan toivotaan jatkossa laajemminkin perheitä tukevassa toiminnassa toimivia, kuten tukihenkilötoiminta.

3 LOPUKSI

Säännöllisesti toimiva vertaisryhmätoiminnan koordinointi tarvitsee eri toimialoilla (järjestöt, kunnat, sairaanhoitopiiri ja seurakunnat) toimivan verkoston nimettyine yhteyshenkilöineen. Verkostomainen koordinoitikäytäntö toteutuu eri sektoreiden toimijoiden voimavaroja yhdistämällä. Tällainen toiminta vaatii verkoston säännöllistä yhteen kokoamista ja tiedottamista, jotta tiedetään, milloin ja missä ryhmiä järjestetään ja voidaan sopia resurssien yhdistämisestä.

Lopuksi lainaan BIKVA -arvioinnin vastauksista poimittuja ohjeita erään vertaistukiryhmän onnistumisen edellytyksistä:

1. Jatkossa on hyvä kiinnittää huomiota tiedottamiseen: missä ryhmästä tiedotetaan ja kuinka osallistujia tavoitetaan.
2. Ryhmää käynnistäessä ja järjestäessä kannattaa haarukoida erilaiset mahdollisuudet resurssien yhdistämiseen – tehdä yhteistyötä. Täysin ilman rahaa tällaista ryhmää ei pystytä toteuttamaan. Rahaa tarvitaan yleensä vähintään tarjoiluihin ja toisinaan myös tilavuokriin.
3. Ryhmäprosessi onnistuu, kun suunnittelee etukäteen väljät teemat, kartoittaa ensimmäisellä kerralla ryhmän jäsenten toiveet ja ryhmän aikana antaa hyvin tilaa ryhmään osallistuneiden senhetkisille tarpeille.
4. Ryhmäprosessin onnistumiseksi on tärkeää, että ainakin toisella ohjaajalla on koulutusta ja/tai kokemusta ryhmänohjaamisesta.
5. Asiantuntijoiden hankkiminen tuo ohjaajien lisäksi lisätietoa palvelujärjestelmästä.
6. Ryhmänohjaajat tarvitsevat tukea työlleen.
7. Toivomme, että arvioinnissakin noussut verkostoyhteistyö jatkuu ja muuttuu pysyväksi verkostoksi.

LIITE 1

Osahankkeen aikana toteutuneet vertaisryhmät:

- 1. Psyykkisesti oireilevien lasten vanhempien vertaistukiryhmä**
Joensuu, 3 äitiä ja 2 isää
- 2. Pienten lasten yksinhuoltajaäitien vertaistukiryhmä**
Joensuu, 10 äitiä ja 17 lasta
- 3. Huostaanotettujen lasten vanhempien vertaistukiryhmä**
Joensuu, 1 osallistuja (ryhmä keskeytyi vähäisen osallistujamäärän vuoksi)

Vertaisryhmänohjaajien koulutuksen aikana toteutuneet ryhmät

- 1. Kasvetaan yhdessä -vertaisryhmä**
Valtimo, Nuorten ryhmä, 9 nuorta
- 2. Vertaisryhmä pienten lasten yksinhuoltajaäideille**
Joensuu, 4 äitiä ja 6 lasta
- 3. Vertaistukea vanhemmuuteen, ryhmä pienten lasten äideille**
Outokumpu, 4 äitiä
- 4. Äiti-vauva kahvila**
Rantasalmi, 4 äitiä, 3 isää ja 7 lasta
- 5. Erityislasten ja -nuorten vanhempien vertaistukiryhmä**
Lieksa, 4 äitiä
- 6. Ottakaa mut mukaan projektin ohjaajat**
Joensuu, 11 naista ja 1 mies
- 7. Down lasten vanhempien vertaisryhmä**
Honkalampikeskus, 4 äitiä ja 4 isää
- 8. Vertaisryhmä lastensuojelun tukihenkilöille**
Joensuu, 4 tukihenkilöä

LIITE 2

Lapset ja perheet Kaste -hanke Itä- ja Keski-Suomessa / Vertaisryhmätoiminnan koordinointi osahanke (2009-2010)
VERTAISRYHMÄTOIMINNAN KOORDINOINNIN MALLI

Toiminta

Hankkeessa koordinoitiin keskitetysti ja ammatillisesti lapsiperheille suunnattua moniammatillista vertaisryhmätoimintaa. Koordinaattorin tehtävinä oli tarjota tukea ja ohjausta Joensuun seudun kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten toimijoiden järjestämään vertaisryhmätoimintaan. Vapaaehtoisesti ja ammatillisesti toimivat vertaisryhmänohjaajat toteuttivat vertaisryhmätoimintaa.

Vertaistoiminnan käynnistämisen tukemisesta työnohjaukseen

Hankkeen koordinoimana toteutui 11 vertaistukiryhmää. Vertaistukiryhmä vaatii toteutuakseen tukea monin eri tavoin. Vertaisryhmätoiminnan koordinoinnin seurannassa nousi esiin seuraavat tukivaiheet: 1) käynnistämisyksiö, 2) ryhmätoiminnan vaihe, 3) lopetus- ja arviointivaihe sekä 4) koulutus- ja tukemisyksiö.

Käynnistämisyksiöön kuului neuvonta ja ohjaus esim. ryhmän aloittamisesta, suunnittelupalaverien järjestäminen tai niihin osallistuminen, tilojen etsiminen, esitteen tekeminen, ryhmästä tiedottaminen, ilmoittautumisten vastaanottaminen ja työparin etsiminen. **Ryhmätoiminnan vaiheeseen** kuului materiaalien hankkiminen, lastenhoidon järjestäminen, tarjoilujen ja matkakulujen maksaminen, asiantuntijan hankkiminen ryhmään sekä neuvonta ja ohjaus. **Lopetus- ja arviointivaiheeseen** kuului neuvonta palautemenetelmistä, palautteen kerääminen ryhmiin osallistuneilta ja ryhmän ohjaajilta sekä kva-arvioinnin tekeminen yhdelle ryhmälle. **Koulutus- ja tukivaiheeseen** kuului vertaisryhmänohjaajien koulutuksen, lisäkoulutuksen ja vertaisryhmänohjaajien työnohjauksen järjestäminen. **Muihin toimintoihin** sisältyi toiveita erilaisten ryhmien aloittamisesta, sidosryhmäyhteistyöhön liittyviä yhteistyöpyyntöjä sekä ilmoituksia alkavista tai olemassa olevista ryhmistä ja ryhmänohjaajista. Hankkeen aikana tehdyn seurannan perusteella ryhmänohjaajien suurimpina tarpeina ovat käynnistämisyksiöön kuuluvat **suunnittelu, neuvonta ja ohjaus, ryhmän markkinointi, tilojen etsiminen sekä työparin etsiminen**. Rahallisesti ryhmien toimintaa tuettiin harkinnanvaraisesti (materiaalit, tilat, tarjoilut, lastenhoito ja matkakulut).

Hankkeen aikana eri tahoilta toivottiin tietoa vertaisryhmistä; mitä järjestetään, kuka järjestää, kenelle, milloin ja missä. Hankkeessa koottiin tietoa vertaisryhmistä ja niiden järjestäjistä. Koottua tietoa on hyödynnetty internetpohjaisessa JELLI – järjestötietopalvelussa www.jelli.fi, jossa on tietoa Pohjois-Karjalan vertaistukiryhmistä. Vertaisryhmätoiminnan koordinaattori on myös koonnut materiaalia ko. tietopalveluun tekeillä olevaan vertaistoiminnan sivustoon.

Hyvinvointia perheille moniammatillisesti ja asiakkaan ääntä kuunnellen

Moniammatillisuus toteutuu yhdistämällä eri toimijoiden voimavaroja ryhmien järjestämisessä. Esim. psyykkisesti sairaiden lasten vanhempien ryhmän toista ohjaajaa haettiin laajasta verkostosta (ev.lut. seurakunta, kunnan sosiaali- ja terveyspalvelut ja järjestöt). Vertaisryhmänohjaajien koulutuksessa ja työnohjauksessa oli osallistujia eri sektoreilta (sosiaali-, opetus-, vapaa-aika- ja varhaiskasvatuspalvelut, kunnan ja yksityisen palveluntuottajan lastensuojelutyö, Pe-lastakaa Lapset ry, Ensikotiyhdistys ja MLL). Jokaisen ryhmän toiminta järjestetään ryhmän tarpeiden mukaan yksilöllisesti räätälöidyn. Ryhmiin kutsuttiin ryhmän jäsenten toivomuksesta asiantuntijoita julkiselta ja järjestösektorilta, esim. lastensuojelusta, adhd-, autismi- ja dysfasiayhdistyksestä ja rikosuhripäivystyksestä.

Asiakkaan ääni tulee kuuluville siten, että ryhmien sisältö rakennetaan aidosti asiakkaiden toiveiden pohjalta. Asiakkailta (ryhmän jäseniltä ja ryhmän ohjaajilta) kerätään aina palaute jollakin menetelmällä.

Vanhempainryhmissä lapsen tai nuoren hyvinvointia ja terveyttä vahvistava ote näkyy välillisesti siten, että vanhemmille tarjotaan mahdollisuutta jakaa ajatuksiaan ja kokemuksiaan arjen selviytymiskeinoista. Kokemusten vaihtaminen vertaisten kanssa vahvistaa arjen hyvinvointia.

Mitä hankkeen jälkeen?

Pysyvä vertaisryhmätoiminnan koordinointi tarvitsee vähimmillään eri toimialoilla (järjestöt, kunnat, sairaanhoitopiiri ja seurakunnat) toimivan verkoston nimettyine yhteyshenkilöineen tai erikseen nimetyin kumppanuuskoordinaattorin, jonka tehtävänä on koordinoita vertaisryhmätoimintaa toimimalla yhdyslinkkinä eri toimijoiden välillä. Koordinaattori pystyy räätälöimään työnkuvansa eri lailla toimivien toimijoiden tarpeiden pohjalta muun muassa eriaikana tapahtuvan toiminnan mukaan.

Verkostomainen koordinoitukäytäntö toteutuu eri sektoreiden toimijoiden voimavaroja yhdistämällä. Tällainen toiminta vaatii verkoston säännöllistä yhteen kokoamista, jotta tiedetään, milloin ja missä ryhmiä järjestetään ja voidaan sopia resurssien yhdistämisestä.

LIITE 3

Vertaisryhmän ohjaajakoulutus 2010

Välipalaute 27.2.2010 (täydennetty 27.3 kerätyllä kahden vastauksella)

Kirjoita ajatuksiasi ryhmän nelikenttään:

<p><i>Tämä oli parasta</i></p> <p>Kokonaisuus; paljon eväitä ryhmään, monipuolisuus. Ryhmätyöt, keskustelut ryhmäläisten kanssa; vertaistuki. Käytännön vinkkejä ja tehtäviä vertaisryhmää varten, hyvät materiaalipaketit, toiminnallisten menetelmien oppiminen, uusia toiminnallisia menetelmiä, materiaalit, tehokas tekeminen mukava porukka, hauska tulla koulutukseen joka kerta, kerrat hyvin suunniteltu, tykkään vetäjistä. Teoriaa sopivasti, teoretieto ryhmän vaiheista, Ryhmäprosessin kokemukset powerpointilla, Teoriaosuus: ryhmän kehitysvaiheet ja ohjaajan tehtävät. Kehonkieli osuus Koulutuksen vetäjät hyviä Kouluttajien aito, läsnä oleva ja persoonallinen tapana olla olemassa ja vuorovaikutuksessa ryhmäläisten kanssa</p>	<p><i>Tämä ei ollut tarpeellista</i></p> <p>Tarpeellista on ollut kaikki – välillä luento-osuus puuduttaa. Kaikkea ei tarvitsisi laittaa sähköisenä, jos on ollut paikalla – tosin poissaoleville hyvä. Ensimmäisellä kerralla liikaa MLL:n toiminnan esittelyä, muutenkin liian kuuntelupainotteinen. Kaikki kehon kielen tehtävät eivät ehkä tarpeellisia. Tiivistystä vapaaseen keskusteluun jonkin verran. Tuntuu, että kaikki on tarpeellista, vaikka kaikki ei välttämättä uutta, mutta ainakin kertausta. Ja soveltaminen mahdollista. Ne kaikki monet kotitehtävät oli liikaa (tai kyse vain omasta ajankäytön hallinnasta).</p>
<p><i>Tätä olisin halunnut enemmän</i></p> <p>Tutustumisaikaa muihin koulutuksessa oleviin; hyvä jos muistan nimet, aikaa kaikkeen, aikaa keskusteluille, keskustelua. Pelejä ja leikkejä, jotka soveltuvat pienelle määrälle aikuisia (4 kpl), pieniä ryhmäharjoitteita (hyviä palloharjoitukset yms.), tutustumista erilaisiin kortteihin käytännön kautta, käytännön harjoituksia taas, harjoitteita/materiaalia. Pohdintaa; omien kokemusten jakamista, Teoriaa luennon ja keskustelun muodossa vertaisryhmän ohjaamiseen kuuluvista keskeisistä asioista, ryhmän edellytysten vahvistaminen, miten ryhmä toimii Koulutuksessa on ihan hyvä runko Olisin halunnut olla enemmän paikalla -> vielä enemmän muiden kokemuksia/niistä oppiminen</p>	<p><i>Tämä oli turhaa</i></p> <p>Ei mitään turhaa! Turhaa ei ollut mikään, vaikka paljon on ollut tuttua eri sanoin/tavoin ilmaistuna. Ei ollut turhaa. Vaikea sanoa, koska olen itse päässyt vain muutaman kerran.</p>

Haluan vielä kertoa...

Kouluttajat ovat asiantuntevia ja lämmin vastaanotto jokaisella kerralla.

Hyödyllinen koulutus. Voin hyvin hyödyntää työssä ja omassakin elämässä. Lauantait on vähissä kun on mennyt monta viikonloppua muuhun.

Kurssi on liian lyhyt! Materiaalissa ”runsaudenpula” ☺

Kiitos, täällä on ollut mukavaa.